

ETT FILOSOFISKT SAMTAL?

Examination filosofiska samtal med barn 10p
Student: Theeres Larsson

HANLEDARE:
HAGLUND. L.
ROTH. K.
PIHLGREN. S. A.

LHS / I STOCKHOLM
SKL/S1092B
051024

INNEHÅLLSFÖRTECKNING:

1.0 INLEDNING

- 1.1 Bakgrund
- 1.2 Filosofiska samtal och olika strukturer
- 1.3 Frågeställning (A) kring analysen
- 1.4 Frågeställning (B) samtalets öppningsfråga
- 1.5 Syfte med analysen och filminspelningen
- 1.6 Filosofiskt samtal som val av arbetssätt

2.0 REDOGÖRELSE

- 2.1 Val av fråga (B) och förberedelser
- 2.2 Hur vi gick till väga
- 2.3 Utformning i förhållande till det filosofiska samtalets arbetssätt
- 2.4 Sammanfattning av samtalets gång
 - 2.4.1 Stimuli
 - 2.4.2 Frågan (B) samtalets öppningsfråga
 - 2.4.3 Tolerans och relativism
 - 2.4.4 Tystnad
 - 2.4.5 Frekvens av möjlighet till filosofiskt samtal
 - 2.4.6 Metasamtal

3.0 ANALYS

- 3.1 Så här skulle det kunnat ha varit och varför det inte ägde rum
 - 3.1.1 Bakgrund
 - 3.1.2 Stimuli
 - 3.1.3 Frågan (B) samtalets öppningsfråga
 - 3.1.4 Samtalet
 - 3.1.5 Tankepaus
 - 3.1.6 Metasamtal

4.0 DISKUSSION

- 4.1 Om val av arbetssätt
- 4.2 Samtalet
- 4.3 Frågeställning (A) kring analysen
 - 1. Blev det filosofiska samtalet filosofiskt?
 - 2. Samtalsledarnas roll, en av förutsättningarna för ett gott samtal
 - 3. Blev samtalet utvecklande?

5.0 KÄLLOR

5.1 Bilaga 1

1.0 INLEDNING

1.1 Bakgrund

Med den här analysen försöker jag att reda ut huruvida samtalet vi / gruppen genomförde, blev filosofiskt, vilket var vår önskan. Tre frågor använder jag som grund för analysen. (se 1.3) Vi samordnade 13 ungdomar i åldrarna 11-17 år, hemma hos en av deltagarna. En av oss filmade, en var observatör, två var samtalsledare (s-ledare). Den här är en revidering av den tidigare analysen. Nu har deltagarnas ålder och namn har tagits bort, (vid transkriberingen) för att värna om deltagarnas integritet.

1.2 Filosofiska samtal och olika strukturer

Med hjälp av att ställa frågor, pröva olika teorier och argument kan man föra filosofiska samtal. Det blir ett sätt att öka vår förståelse av världen och oss själva, menar Nagel(1991). Det "filosofiska samtalet" kan göras på olika strukturella sätt, beroende på syfte, teorier om hur det påverkar det filosofiska samtalet och demokratiska överväganden. Det filosofiska samtalets metod synliggör individen och dess rättigheter holistiskt. D.v.s. att deltagarna befinner sig i ett större kollektiv, där de kan uppleva samhörighet, uttrycker Haglund. Persson (2004)s.18. Vi valde att arbeta med struktur 1, dels för att den verkade vara enklast för oss som nybörjare att arbeta med och dels för att den beräknades ta ungefär 40 minuter, vilket vi tyckte skulle vara lagom tid för samtalsgruppen.

1.3 Frågeställning (A) kring analysen

1. Blev det filosofiska samtalet filosofiskt?
2. Samtalsledarnas roll, en av förutsättningarna för ett gott samtal eller samtalsledarna som en hämmande samtalsfaktor?
3. Blev samtalet utvecklande?

1.4 Frågeställning (B) samtalets öppningsfråga

Vad är lycka?

1.5 Syfte med analysen och filminspelningen

Syftet var att göra ett filosofiskt samtal och för att synliggöra huruvida det "filosofiska samtalet" blev filosofiskt. Även att försöka urskilja om samtalet hade inslag av något deliberativt samtal. Med hjälp av filminspelning blir det lättare att se deltagarnas reaktioner och samtalsledarnas förhållningssätt under samtalets gång.

1.6 Filosofiskt samtal som val av arbetssätt

Det var tre av fyra som ville genomföra ett filosofiskt samtal. De upplevde sig vara mer "hemma" i den samtalsmetoden.

2.0 REDOGÖRELSE

2.1 Val av fråga (B) samtalets öppningsfråga och förberedelser

Vi gjorde inget medvetet val för tema av samtalet, utan förhöll oss till frågan: Vad är lycka? och valet gjordes, för deltagarna, på ett icke demokratiskt sätt, då vi hade kommit överrens om frågan tidigare i gruppen. Inga gemensamma undersökningar gjordes för att ta reda på tidigare filosofiska tankar kring frågan, vilka kritiskt granskande inslag som skulle kunnat problematiserats, eller hur vi själv skulle ha tänkt om lycka.

Vi fick inte filma på någon av VFU skolorna, så vi samlade ihop ett gäng ungdomar på egen hand och det gick betydligt lättare. Det blev personer som vi hade relationer till, vi var mammor, mostrar, föräldrar till kompiserna och grannar.

Vi hade förberett papper för underskrift av deltagarnas vårdnadshavare och påpekat hur viktigt det var att få dessa underskrivna om de skulle vara med på samtalet under filmning. Trots detta kom de flesta deltagarna utan underskrifter, så vi fick ringa och tala med vårdnadshavarna. Vårdnadshavarna hade inte ens blivit informerade, vilket gjorde att det blev/skapades en tidskrävande förberedelseprocess, under dagen för samtalet.

2.2 Hur vi gick till väga

Vi hade dryck, bullar och kakor. Vi önskade att deltagarna skulle få en chans att träffa varandra innan samtalet, för att de skulle få en chans att se och höra varandra innan. Under tiden ringde vi de som inte hade underskrifter med sig.

Deltagarna och s-ledarna tog plats i vardagsrummet och på stolar, placerade i en ring. Børresen. Malmhøster (2004) menar på s. 41, att det är viktigt att deltagarna kan se och höra varandra bra och att det är lugn och ro. Vi förtydligade att deltagarna borde sätta sig bredvid den som den inte känner. För att sprida ut grupperna och åldrarna. Det var tyst och spant. Alla satte sig och verkade förvåntansfulla. En tjej, såg besvårad ut och tittade åt sin kompis håll för eventuellt medhåll i den "pinsamma" situationen.

Vi hade bestämt oss för två s-ledare, för att vi kände oss så osäkra på att följa upp frågor och argument. Vi hade inte förberett någon förberedande inledning till deltagarna. Istället började en av s-ledarna att läsa upp samtalsreglerna och det verkade vara för svårt formulerade regler. Det blev helt tyst i ringen.

2.3 Utformning i förhållande till det filosofiska samtalets arbetsätt

Børresen. Malmhøster (2004) skriver på s. 42 om det filosofiska samtalets struktur och tar upp grundstrukturen och den (fria)undersökande gemenskapen som är modellen för filosofiska samtal som Matthew Lipman utvecklat. Vi valde att använda den s.k. struktur 1, som Moa Bursell tog upp under lektionen, (050920), som är en vidareutveckling av Lipmans grundstruktur. Samtalsstrukturens upplägg är kortare än Lipmans och tar ca 40 min. att genomföra.

Samtalsstruktur 1:

Händelse - stimuli - vi valde olika bilder, att associera/tolka till lycka.

Fråga - samtalsledarna valde: Vad är lycka?

Tankepaus - deltagarna skulle skriva ner sin tanke efter vi hade ställt frågan.

Samtal - deltagarnas tankar, teorier, argument.

Metasamtal - summering

Børresen. Malmhøster (2004), förklarar att strukturen kan fungera som ett hjälpmedel och leda det filosofiska frågearbetet till ett djupare plan., genom att den "ger utrymme för eftertanke och lyssnande". För det är just det att tänka och lyssna som blir av betydelse för de djupare frågorna i det filosofiska samtalet. s. 39. Vi hade en tankepaus, efter första frågan: vad är lycka. Den varade i ca 3 minuter.

2.4 Sammanfattning av samtalets gång

2.4.1 Stimuli

Två av tjejerna tittade på bilderna, en kille böjde sig lite fram för att se bilderna. F.ö. var det ingen som blev intresserade och vi glömde bort bilderna.

2.4.2 Frågan (B) samtalets öppningsfråga

Vi ställde frågan och deltagarna fick skriva ner vad de tänkte om frågan: Vad är lycka? S-ledaren följde upp, och frågade om någon ville dela med sig. Det var några som talade om att det var viktigt med kompisar, pengar var viktigt, att kunna äta godis gav lycka, att uppfylla krav som man har på sig gav lycka. Som t.ex. att göra ett mål i fotbollen, när förväntningarna var att man skulle göra många mål, det gav lycka för stunden. Man kunde uppleva tidigare lycka om man tänker tillbaka på något som har hänt och bli glad igen, man kunde uppleva olycka om man inte kunde göra det man vill, för att man var begränsad av t.ex. pengar.

2.4.3 Tolerans och relativism

Samtalet kom inte igång. Haglund beskrev (050922) att det finns tillit om deltagarna kommer med argument eller motargument till s-ledarna, men det hände inte. Därmed fanns det inte möjlighet för att utveckla ett filosofiskt samtal, inte heller ett deliberativt samtal, då det krävs att hela gruppen ger respons för att driva samtalet i en gemensam undersökning. Rätten att stötta rätten att få säga, utan att behöva tycka att det som sägs är rätt, kan förklara hur tolerans kan uttryckas.

Børresen. Malmhøster (2004) s. 108, anser att den "fria undersökande gemenskapen", bör balanseras "med ett krav på växande rationalitet", för att inte tas över av privata intressen i samtalet. Dessutom menar de att pedagogiken avviker från auktoritär kunskaps- och ämnesinriktad pedagogik som skulle vara dominerande idag, främst inom de demokratiska frågorna. Det kan uttryckas blir en paradox; å ena sidan en friare utforskande gemenskap, å andra sidan stimulera elevernas förmåga att argumentera rationellt (att formulera relevanta argument och att fokusera på ett problem), som Ohlsson (1999) invänder, på s. 31.

När man accepterar att andra har andra åsikter än sina egna, men menar ändå inte att alla åsikter är likvärdiga, då kan man uttryckas vara tolerant, menar Ohlsson (2002). I samtalet fanns tolerans, deltagarna som ville tala, lämnades fritt utrymme till det. Däremot blev avsaknaden av relativistiska synpunkter från deltagarna en brist i samtalet. Deltagarna fantiserade inte något vidare och de prövade sig inte fram eller argumenterade för sina tankar. Men å andra sidan ska man inte komma med "petiga påpekanden om inkonsekvens eller bristande verklighetsuppfattning eller med listiga motexempel", menar Ohlsson (2002) s. 117. Kan det ha varit deltagarnas känsla för att s-ledarna visste "det rätta svaret?" eller rädslan för listiga motexempel?

2.4.4 Tystnad "En viktig del av den filosofiska processen är tystnad[...]" (Børresen. Malmhøster. 2004:66)

Ofta blev det tyst. s-ledarna försökte att bryta tystnaden, frustrerade att ingen sa något och för att de lade märke till tjejernas menade blickar. När någon sade något talade de till s-ledaren och s-ledaren verkade bli irriterad för att de inte talade till varandra, eller inte talade vidare mycket alls. S-ledarna hade en argumentativ hållning; ställde naiva frågor, provocerande frågor och påståenden i desperation för att få igång samtalet. S-ledarna tittade på varandra och försökte att göra situationen hanterbar. S-ledarna verkade vara rädd för tystnaden. Deltagarna hjälpte inte varandra att komma vidare och

det gjorde att s-ledarna upplevde frustration och en känsla av att ha tappat kontrollen i gruppen. Frågor som ställdes gick allt för fort fram. Haglund. Persson(2004) skriver att det gäller att få gruppen att inse att det är deras engagemang och tankar som ska fram i diskussionen, deltagarna kan annars bli lata och låta s-ledaren göra allt jobb själv.

2.4.5 Frekvens av möjlighet till filosofiskt samtal

En frekvens som kan ses i bilaga 1, tolkar jag ha varit nära en undersökande gemenskap. Haglund. Persson(2004) påpekar att ett av verktygen i samtalet är att göra en distinktion (åtskillnad). S-ledarna försöker att göra distinktioner för att hjälpa deltagarna att reda ut vad lycka är. T.ex. Kan man bli lycklig för olika/samma saker i olika situationer? Samtalet tar fart (se bilaga 1), dels för att s-ledarna fick respons på frågorna, dels för att s-ledarna var medsökande och följde upp det deltagarna sa, och för att det fanns en tystnad i gruppen som var behaglig. Deltagarna satt mer avslappnat, de var ganska orörliga och det såg ut som om de tänkte. Killarna deltog mer aktivt (i alla fall verbalt) än tjejerna. En tjej, 12 år gammal försökte dock argumentera kring sina tankar, men hindrades förmodligen av språkets begränsningar och det var inte någon som följde upp eller försökte att utveckla det hon sa, eller ens hade ett motargument. Børresen. Malmhøster (2004) understryker att det är viktigt att deltagarna talar med varandra, och tillsammans undersöker saker. I detta fall var den utforskande gemenskapen alltför kortvarig.

2.4.6 Metasamtalet

Det blev ett snabbt avslut, inget samtal om samtalet, utan istället blev det en summering av s-ledarna som hade skrivit ner tankar och argument som hade kommit fram under samtalet. Några av tankarna kring vad lycka kan vara, var: att ha kompisar som man kan lita på, välbehag, må bra, allt ok, inga bekymmer, när man uppfyllt något krav, som t.ex. göra mål i fotboll. När man är pigg och glad, en positiv känsla, Man kan vara olycklig och lycklig samtidigt, pengar kan ge lycka men inte alltid, man är lycklig när man är kär. Børresen. Malmhøster (2004) menar att metasamtalet synliggör för deltagarna vad som har sagts under processen. I detta fall var deltagarna så intresserade att några dessutom påpekade vad som hade inte hade blivit dokumenterat.

3.0 ANALYS

Samtalet blev inte filosofiskt eftersom det inte gavs utrymme för reflektion eller tystnad, av

s-ledarna. Inte heller öppnades någon djupare dialog mellan deltagarna och de delade inte med sig av varandras tankar (inte tillräckligt), alla verkade vara eniga och överrens kring hur de känner om vad som är lycka. Ingen ställer frågor till varandra. Huruvida förståelseorienteringen, d.v.s. deltagarnas uppfattningar, värderingar, känslor och föreställningar kan ha varit allt för lika betvivlar jag. Dels för att det var olika etnicitet, åldrar, genus och möjligen kultur, då inte alla deltagarna kände varandra. Samtalet blev inte heller deliberativt, då det endast var någon enstaka som yttrade sig och utan att följa upp vad den andre hade sagt. Några kritiskt granskande inslag har jag inte sett/hört.

3.1 Så här skulle det kunnat ha varit och varför det inte ägde rum

3.1.1 Bakgrund

Observatören borde inte ha stått upp bakom deltagarna under samtalets gång. Det kunde ha gjort dem iakttagna och underlägsna i situationen. Det hade nog varit bra med en samtalsledare, för att få deltagarna att få tillit till en person. Nu var det två vuxna personer att hålla reda på. Det gjorde också att s-ledarna ställde frågor för snabbt efter

varandra. Det blev mindre tid för tystnad och reflektion som är så viktig beståndsdel för filosofiskt samtal. Ungdomarna som vi fick ihop borde ha varit okända för att de kan ha upplevt sig hämmade pga. de relationer som de hade med respektive deltagare. Det visade sig också med miner och deltagarnas ögonkontakt under samtalet. De yngre deltagarna kan ha blivit osäkra när de större gjorde miner, när s-ledaren gjorde uppföljningar på påståendena. Om vi inte hade begärt att deltagarna skulle sitta bredvid den som de inte känner hade de kanske känt en trygghet att sitta med "sin" grupp? Varför begärde vi det av dem? Vi visste nog inte vad syftet var med det själva.

3.1.2 Stimuli

Om vi hade låtit deltagarna få hålla i bilderna, kunde det ha blivit ett bättre stimuli. Kanske kunde vi ha tagit bort bilderna och använt oss av en text som skulle ha varit öppen för tolkning, eller musik som kunde ha tolkats olika? Under tankepausen kunde vi ha uppmanat deltagarna att titta närmare på bilderna.

3.1.3 Frågan (B) samtalets öppningsfråga

Frågan vi hade; Vad är lycka? var kanske allt för öppen och för bred. Samtidigt så är det en fråga som öppnar för reflektion och att tänka igenom, som Børresen. Malmhøster (2004) s. 61, tycker är bra att öppna samtalet med. Det man kan fråga sig är vad deltagarna hade för uppfattning, föreställningar, känslor eller värderingar kring vad som är lycka. S-ledarna hade kunnat förbereda sig mer kring frågor om den etiska diskursen, för att ha bättre möjligheter att utveckla och fördjupa frågan. Om vi hade tagit något mer konkret och specifikt som t.ex. Är tonåringar lyckligare än vuxna? Det kunde ha varit ett sätt att börja från ett annat håll, inne från själva frågan. Dessutom så kommer det en del tankar från deltagarna som inte följs upp av s-ledaren. Vad det beror på kan vara s-ledarens förmåga att leva sig in i deltagarnas tankar, intresse för tankarna som kom upp eller s-ledarens osäkerhet, då det var första gången att hålla i ett samtal.

3.1.4 Samtalet

Det som bl.a. kännetecknar ett filosofiskt samtal är att vi gör något tillsammans, att fråga och ifrågasätta. Men å andra sidan menar Haglund. Persson(2004)att en undersökande gemenskap är ett ideal att sträva efter och det kan ta tid. Det betyder att vi måste våga börja även om det inte upplevs bli ett filosofiskt samtal i början. Det blev inte någon längre hållbar dialog mellan deltagarna, trots att s-ledarna ingrep med filosofiskt relevanta problemställningar och med argumentativ hållning. Børresen. Malmhøster (2004) ger på s. 61-65, ex. på frågeställningar som vi använde oss av. T.ex. Kan man vara olycklig och lycklig på samma gång? Varför är det så bra med att vara lycklig istället för att vara olycklig? Varför går vi inte omkring med en lyckoruskänsla hela tiden om det nu är så bra? Hur känns det inom kroppen att vara lycklig? Men också andra frågor ställdes av s-ledaren för att få mer klarhet, t.ex. Kan du förklara hur du menar? Kan någon hjälpa... att förklara vad... säger? Gäller detta i alla situationer? Hur då? Om s-ledarna hade lugnat ner sig och inte vara så rädd för tystnaden, hade möjligtvis tiden gett utrymme för mod och reflektion för att öppna sig för varandra.

"En gyllen regel: Bli ikke redd for stillheten. Framfor alt må man ikke forsøke for enhver pris å gjøre den enda verre med prat, prat og atter prat. Den veien fører garantert ikke fram. Bare spill ut stillhetens kort: La den ligge over klassen, få den til å vibrere en stund i all sin meningsløshet, det finnes ikke noe bedre for å få elevene til å tenke". (Brenifier.2004:99)

Tystnaden är nödvändig, skriver Børresen. Malmhøster (2004)på s. 53-60. Allt skulle gå så snabbt och s-ledarna fnissade också ibland, av rädsla för tystnaden och av osäkerhet inför situationen? Jag tror att deltagarna faktiskt var engagerade, det kunde tolkas så

efter "metasamtalet". Därför kan Haglund. Perssons(2004) tankar om att deltagarna kan vara lata inte stämma in just i det här fallet. Huruvida deltagarnas relationer till s-ledarna kan ha påverkat samtalets argumentativa hållning kan jag inte svara på med endast ett samtalsunderlag.

3.1.5 Tankepaus

Vi hade en tankepaus, efter första frågan. Tankepausen var endast 3 minuter, vi borde ha gett dem minst 5 minuter. Det behövdes också flera pauser. I den här gruppen behövdes tydligare struktur, vi kunde ha gått igenom samtalsstrukturen innan vi började. Det var mestadels tyst och det kan ha varit bristen av tankepauser, där tid för reflektion i förhållande till egna erfarenheter och motargument ska kunna formuleras, tycker Børresen. Malmhether. (2004).

3.1.6 Metasamtalet

Det blev inte ett metasamtal, utan mer en summering som avslut på samtalet, som Haglund. Persson(2004) kallar det för. När deltagarna hade påpekat vad som inte hade blivit dokumenterat tolkar jag det som, att de hade varit närvarande i samtalet, trots att det inte hade verkat så. Deltagarna hade lyssnat till varandra och de hade tagit samtalet seriöst. Børresen. Malmhether (2004) rekommenderar på s.55 att det främst är deltagarna själva som ska ha ansvaret för innehållet av metasamtalen. Nu blev det inte så, men s-ledaren lyfte fram de olika tankarna istället.

4.0 DISKUSSION

4.1 Om val av arbetssätt

Tre av fyra i gruppen röstade för det filosofiska samtalets arbetssätt. Vi hade inte ens en dialog om varför vi valde som vi gjorde och personen som röstade annat blev inte ens tillfrågad om hur den hade tänkt sig att göra samtalet. Det kan ha lagt grunden till en samtalskultur som inte kom att fungera. En av s-ledarna var den som röstade för annan typ av samtal, vilket kan ha vittnat om personens osäkerhet kring det filosofiska samtalets arbetssätt. Dessutom så arbetade vi inte själva efter de rekommendationer som vi hade läst om i litteraturen eller hört om under lektionerna.

4. 2 Samtalet

Det fanns bristande förmåga att följa upp tankar hos deltagarna, det fanns inget genuint intresse ens från s-ledarna att vara medsökande. Deltagarna upplevde sig troligen inte ha tillit till s-ledarna, eftersom de inte motargumenterade kring det s-ledarna sade. Inte heller trygghet fanns i gruppen, eftersom deltagarna gav blickar och gjorde miner till varandra. Men å andra sidan menar Børresen. Malmhether (2004) på s. 64, att otrygghetskänslor kan väckas hos oss när vi argumenterar i en diskussion. Vi kan bli påmind om något obehag sedan tidigare erfarenheter och man kan försöka att undvika situationen. Även känslan av att man ska komma på det rätta svaret kan leda till obehag. Haglund. Persson.(2004) s.20 förklarar att vi i början ägnar oss mest åt strukturen, hur att fördela ordet osv. Det kan ju vara en av förklaringarna till varför s-ledarna inte var medsökande.

4.3 Frågeställning (A) kring analysen

1. Blev det filosofiska samtalet filosofiskt?

Inte generellt sett, möjligtvis under en kortare frekvens(se bilaga 1). Men å andra sidan var frekvensen så kort, att det inte kan vara möjligt att ha kommit till ett djupare

filosofiskt plan. Om deltagarna hade delat med sig av olika motargument, om s-ledarna hade haft mer kunskap om olika distinktioner och diskurser kunde det ha varit möjligt att samtalskulturen hade blivit öppnare.

2. Samtalsledarens roll, en av förutsättningarna för ett gott samtal eller samtalsledaren som en hämmande samtalsfaktor?

En professionell samtalsledare, med mycket erfarenhet för att förstå och tolka vad som kan vara bra stimuli, struktur och uppföljningsfrågor är viktigt. S-ledaren bör därför skriva anteckningar om vad som blev bra/mindre bra, för vidare progression. Ledaren behöver övning för att tillägna sig förhållningssätt som främjar sin och deltagarnas känsla för lyhördhet och inlevelseförmåga. S-ledaren kan bli hämmande om den avbryter, är osäker, har dålig inlevelseförmåga, är/blir ointresserad av deltagarnas tankar och yttranden. Dessutom, om s-ledaren intar en lärarroll, t.ex. med "immanent pedagogik" (Ödman.1995:412), dvs. via rösten, blicken, miner osv. vilka svar, tankar som är kan tänkas vara bättre än andra, enligt samtalsledaren själv, skapas hinder för öppenhet, utforskande gemenskap och därmed ett filosofiskt samtal.

3. Blev samtalet utvecklande?

De flesta deltagarna visade sig vara "ytligt" ointresserade, men de var närvarande i samtalet trots detta. Det vittnar summeringen om, då de ville tillägga vad som hade sagts under samtalet. Men samtalet kunde ha utvecklats djupare om tex. den etiska diskursen hade använts som ett "verktyg" för kritiskt granskande, kunde s-ledarna haft möjlighet att utveckla en god samtalskultur. Den etiska diskursen, t.ex. hur vår sociala, kulturella identitet påverkar våra tankar om vad som är lycka. Det kan leda vidare till om någon egentligen har makt att avgöra vem som får avgöra vad lycka är för mig/dig. Men samtalet blev ändå utvecklande, eftersom deltagarna hade lyssnat till varandra.

5.0 KÄLLOR:

Bursell, M.(2005)Handledare. Lärarhögskolan.
Brenifer, O.(2004). Bare spør! Metoder for samtale i klasserommet. CAF Cappelen Akademisk Forlag. Oslo.
Børresen, B. Malmhøst, B. och Høyskoleforlaget AS(2003) Sv. översättning Öhman, M. Låt barnen filosofera. Liber AB. Stockholm.
Haglund, L. (2005) Handledare. Lärarhögskolan.
Haglund, L. & Persson, A. Rädda Barnen.(2004). Öppet sinne stor respekt. Rädda Barnens förlag. Stockholm.
Ohlsson, R. (2002)Tolerans och sanning. I Tidskriften Barn, Nr. 2. utgiven av NTNU (3s). Trondheim.
Nagel, T.(1991) Vad är meningen med alltihop? Bokförlaget Nya Doxa AB. Nora.
Malmhøst, B. Ohlsson, R. och Carlssons Bokförlag.(1999) Filosofi med barn. Carlssons Bokförlag. Stockholm.
Ödman, P-J.(1995) Kontrasternas spel. Bokförlaget Prisma. Stockholm.

5.1 BILAGA

1. Frekvens av samtal

5.1 Bilaga 1

Frekvens ur samtal: Vad är lycka?

Ordet går laget runt, då det inte var någon som "vågade släppa till", eller dela med sig av sina tankar.

Vad vi associerar till lycka, vad alla associerar till lycka:

(1)..jag skrev inget... (2)Jag skrev faktiskt upp pengar...(L)jaha. (2)...för jag tror att det kan ge en viss lycka...eller i alla fall förhindra olycka. (L)på vilket sätt då tänker du?
(2)...olycka...man kan ju må dåligt av att ha lite pengar och så...har man pengar, då har man ett problem mindre och då kan man nå en viss lycka. (l)hmmm...Kan det bero

på...kan du tänka dig att det finns olika situationer där det betyder mer att ha mer pengar än andra situationer...kanske inte har betydelse att ha mycket pengar? Vad tänker du om det? Eller har det alltid samma betydelse att ha pengar? (2)Nej, inte alltid samma betydelse. (L)Men...vilka situationer kan du tänka dig att det är bra att ha pengar? (2) När man blir så där begränsad av det, om man nämner några..tex. som har pengar...och då kan man inte följa med...då är det jobbigt...(L)då är det jobbigt...Känner du dig mindre lycklig då?(2)Mmm...kanske...(L)Kan det kännas så? (2)...det tror jag nog.

Nu händer något...

(L)Kan det finnas någon situation där ni känner att pengar inte skulle ha någon betydelse för att bli lycklig?, eller för lycka? (Tyst 4 sek) (L)Dela med er till varandra, ni ska inte samtala med oss bara, försök att dela med er till varandra...titta på varandra och...ehh..är det någon som har funderar något över det? Kan det finnas någon situation eller plats där pengar inte har någon betydelse för att bli lycklig? Det kanske finns något annat som har stor betydelse? (3) Mmm...(L)T. (3)Om man är kär...tex. (I)Om man är kär. Mmm. (3)Då spelar det ingen roll om man har pengar. (L)(Neej) Varför inte det då tycker du? (3)Jag vet inte.. (L)Är det själva känslan som du får när du är kär?(flera av de större barnen ger varandra menande blickar, två flickor, visar för varandra, att de har svårt för att hålla sig för skratt...) (3)Jag behöver inga pengar om jag är kär! (Svarar ganska bestämt och irriterat)(L)Vad sa du?(3) Jag behöver inga pengar om jag är kär! (irriterat och bestämt) (L)Mmm...neej.(verkar tappa bort sig)

Nu tappar samtalsledarna "tråden"

(L2)Kan man köpa kärlek för pengar?...Om man har mycket pengar kan man köpa kärleken för pengar?